

**УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
УПРАВНИ ОДБОР УНИВЕРЗИТЕТА**

**ПРАВИЛНИК
О ЗАШТИТИ НА РАДУ**

Бања Лука, новембар 2022. године

На основу члана 14. Закона о заштити на раду („Службени гласник Републике Српске”, број: 01/08 и 13/10), члана 51. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске”, број: 67/20) и члана 24. Статута Универзитета у Бањој Луци, Управни одбор Универзитета у Бањој Луци, на својој 18. сједници одржаној 28. 11. 2022. године,
д о н о с и

ПРАВИЛНИК О ЗАШТИТИ НА РАДУ

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(1) Овим правилником, у складу са Законом о заштити на раду (у даљем тексту: Закон), уређују се права, обавезе и одговорности радника на Универзитету у Бањој Луци у области заштите и здравља на раду, у циљу стварања сигурних услова рада, а којима се обезбјеђује безбједност на раду, спречавање и отклањање опасности и штетности које могу проузроковати повреде на раду, професионална и друга обољења и оштећења здравља радника на раду и заштита здравља и радне способности радника.

(2) Право на заштиту и здравље на раду у смислу овог закона имају: лица која су у радном односу код послодавца, лица која су на стручном оспособљавању код послодавца, без заснивања радног односа (волонтери), студенти који студирају, и друга лица која се по било ком основу рада налазе у просторијама и просторима Универзитета у Бањој Луци (у даљем тексту: Универзитет).

Члан 2.

(1) Универзитет је обавезан да обезбиједи услове за организовање и спровођење заштите и здравља на раду полазећи од своје унутрашње организације а зависно од процеса рада те техничко-технолошких потреба.

(2) Универзитет је обавезан да у оквиру плана пословања или посебног плана мјера заштите и здравља на раду обезбиједи потребна средства за спровођење и унапређивање заштите на раду са роковима за њихову реализацију.

(3) Примјена мјера заштите и здравља на раду, у смислу овог правилника, не смије стварати трошкове за раднике.

Члан 3.

За спровођење заштите и здравља на раду одговорни су ректор, декани/директор чланица и радник коме су повјерени послови за заштиту и здравље на раду.

II ДУЖНОСТ И ОДГОВОРНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА

Члан 4.

(1) Универзитет је обавезан да обезбиједи раднику рад на радном мјесту и у радној средини у којима су спроведене мјере заштите и здравља на раду и одговоран је за непримјењивање тих мјера.

(2) Универзитет је обавезан да обезбиједи да радни процес буде прилагођен тјелесним и психичким могућностима радника, а радна средина, средства за рад, средства и опрема за личну заштиту на раду буду уређени, односно произведени и обезбијеђени и да не угрожавају заштиту и здравље радника и других лица.

Члан 5.

(1) Универзитет је обавезан да раднику одреди обављање послова на којима су спроведене мјере заштите и здравља на раду, обавјештава раднике и њиховог представника о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и о опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем.

(2) Универзитет је обавезан да оспособљава раднике за безбједан рад, обезбиједи коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду, обезбиједи одржавање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду у исправном стању.

(3) Универзитет је обавезан да ангажује овлаштену организацију са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и испитивање опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне средине, те да обезбиједи, на основу акта о процјени ризика и оцјене службе медицине рада, прописане љекарске прегледе запослених у складу са овим Законом.

(4) Универзитет је обавезан да обезбиједи пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број радника за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности и заустави сваку врсту рада која представља непосредну опасност за живот или здравље радника.

Члан 6.

(1) Универзитет је обавезан да приликом организовања рада и радног процеса обезбиједи превентивне мјере ради заштите живота и здравља радника, као и да обезбиједи потребна финансијска средства.

(2) Универзитет је обавезан да превентивне мјере обезбиједи прије почетка рада радника, у току рада, као и код сваке измјене технолошког поступка, избором радних и производних метода којима се обезбјеђује највећа могућа заштита и заштита здравља на раду, заснована на примјени прописа у области заштите на раду, радног права, техничких прописа и стандарда, прописа у области здравствене заштите, хигијене рада, здравственог и пензијског и инвалидског осигурања.

Члан 7.

Универзитет није одговоран због непримјењивања мјера заштите на раду, ако је до повреде на раду радника дошло због немарног или крајње непажљивог поступања радника средствима заштите на раду и усљед околности изазваних вишом силом чије се посљедице упркос свим предузетим мјерама заштите и здравља нису могле избјећи.

III АКТ О ПРОЦЈЕНИ РИЗИКА

Члан 8.

(1) Универзитет је обавезан да донесе акт о процјени ризика за сва радна мјеста у радној средини и да утврди начин и мјере за његово отклањање.

(2) Универзитет ће измијенити акт из става 1. овог члана у случају појаве нове опасности и промјене нивоа ризика у процесу рада.

(3) Акт о процјени ризика заснива се на утврђивању могућих врста опасности и штетности на радном мјесту у радној средини, на основу којих се врши процјена ризика од настанка повреда и оштећења здравља радника.

Члан 9.

(1) Процјена ризика заснива се на систематском евидентирању и процјењивању свих штетних фактора у процесу рада, могућих врста опасности и штетности на радном мјесту и

у радној средини које могу да проузрокују повреду на раду, професионално обољење или болест у вези са радом.

(2) Процјеном ризика сагледавају се организација рада, радни процеси, захтјеви рада, средства за рад, сировине и материјали који се користе у технолошким и радним процесима, средства и опрема за личну заштиту на раду, као и други елементи који могу да изазову ризик од повреда на раду, професионалног обољења или болести у вези са радом.

Члан 10.

Поред опшних података о Универзитету, акт о процјени ризика садржи:

- 1) опис технолошког и радног процеса, опис средстава за рад и њихово груписање и опис средстава и опреме за личну заштиту на раду,
- 2) преглед организације рада,
- 3) препознавање и утврђивање опасности и штетности на радном мјесту и у радној средини,
- 4) процјењивање ризика у односу на опасности и штетности,
- 5) утврђивање начина и мјера за отклањање, смањење или спречавање ризика у односу на утврђене опасности и штетности, и
- 6) закључак.

Члан 11.

(1) Универзитет одлуком о покретању поступка процјене ризика одређује једно или више лица одговорних за спровођење поступка процјене ризика, у складу са овим правилником.

(2) За одговорно лице за спровођење поступка процјене ризика, Универзитет може одредити искључиво лице са положеним стручним испитом и лиценцом за обављање послова заштите и здравља на раду.

(3) За вршење процјене ризика Универзитет може да ангажује правно лице са лиценцом за обављање послова у области заштите и здравља на раду.

IV ПРЕВЕНТИВНИ И ПЕРИОДИЧНИ ПРЕГЛЕДИ И ИСПИТИВАЊА ОПРЕМЕ ЗА РАД И УСЛОВА РАДНЕ СРЕДИНЕ

Члан 12.

(1) Универзитет је обавезан да превентивним и периодичним прегледима и испитивањима опреме за рад провјерава и утврђује да ли су на опреми за рад, прописаној овим правилником, која се користи у процесу рада, примијењене мјере заштите и здравља на раду утврђене прописима у области и заштине и здравља на раду, техничким прописима, стандардима и упутствима произвођача.

(2) Прегледе и испитивања опреме за рад врши правно лице са лиценцом за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад.

Члан 13.

Прегледима и испитивањима опреме за рад утврђује се да ли су на њој примијењене прописане мјере заштите на раду, и то:

- 1) да ли су средства рада и опрема постављена или уграђена према пројектној документацији;
- 2) да ли постоје одговарајући уређаји за заштиту од опасности при раду;
- 3) да ли су на средствима рада и опреми, односно на њиховим дијеловима, настале промјене које представљају опасност по живот или здравље радника на раду;

- 4) да ли се и у којим количинама јављају штетне материје и да ли су исправни уређаји за одвођење тих штетних материја;
- 5) да ли средства рада и опреме стварају буку и вибрацију, којег интензитета и да ли су примијењене прописане мјере заштите од буке и вибрација;
- 6) да ли је обезбијеђена одговарајућа топлотна изолација;
- 7) да ли су исправни заштитни уређаји за заштиту радне средине од штетних зрачења,
- 8) да ли су исправни уређаји за укључивање, односно искључивање из погона и сигналних и контролних уређаја и уређаја за управљање; и
- 9) да ли је обезбијеђена исправност припадајућих инсталација и опрема за одвођење штетних материја, заштита електричних инсталација од директног или индиректног додира под напоном, механичка заштита од кратког споја и преоптерећења.

Члан 14.

(1) Превентивни прегледи и испитивања опреме за рад обављају се прије почетка кориштења, односно прије давања на употребу радницима, после реконструкције или хаварије, као и прије почетка рада на новом мјесту рада, ако је опрема за рад премјештена са једног на друго мјесто.

(2) Периодични прегледи и испитивања опреме за рад обављају се у року који је утврђен техничким прописима и стандардима или који је одређен упутством произвођача, а најкасније у року од три године од дана претходног прегледа и испитивања, осим периодичних прегледа и испитивања привремене електричне инсталације са уређајима, опремом и прибором, који се обављају у року од годину дана од дана претходног прегледа и испитивања опреме за рад коју послодавац утврди актом о процјени ризика, који се обављају у року утврђеним тим актом.

Члан 15.

(1) Превентивним и периодичним испитивањима услова радне средине провјерава се и утврђује да ли су на радном мјесту у радној средини примијењене мјере заштите и заштите здравља на раду утврђене Законом.

(2) Испитивање услова радне средине може да врши правно лице са лиценцом за обављање послова испитивања услова радне средине.

Члан 16.

Испитивања обухватају:

- 1) микроклиму (температура, брзина струјања и релативна влажност ваздуха и топлотно зрачење),
- 2) хемијске штетности и физичко-хемијске штетности (гасови, паре, димови и прашине),
- 3) физичке штетности (бука, вибрације, електромагнетна зрачења и барометарски притисак),
- 4) освијетљеност,
- 5) биолошке штетности.

Члан 17.

(1) Превентивна испитивања услова радне средине обављају се у року од шест мјесеци од почетка рада радног, односно технолошког процеса реконструкције објекта у ком се обавља радни процес (уређаја за гријање, вентилацију или климатизацију) или замјене техничких капацитета којима се мијењају услови рада.

(2) Периодична испитивања услова радне средине обављају се на радном мјесту у радној средини у року од три године од дана претходног испитивања, уколико актом о процјени ризика није предвиђен краћи рок.

V ОСПОСОБЉАВАЊЕ РАДНИКА

Члан 18.

(1) Универзитет је обавезан да изврши оспособљавање радника за безбједан и здрав рад приликом заснивања радног односа, односно премјештаја на друге послове, приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад, као и приликом промјене процеса рада који може проузроковати промјену мјера за безбједан и здрав рад.

(2) Оспособљавање за безбједан и здрав рад запосленог мора да буде прилагођено специфичностима његовог радног мјеста.

(3) Оспособљавање из става 1. овог члана послодавац обезбјеђује у току радног времена, а трошкови оспособљавања не могу бити на терет радника.

Члан 19.

(1) Оспособљавање радника за безбједан и здрав рад обавља се теоријски и практично.

(2) Провјера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбједан и здрав рад обавља се на радном мјесту.

(3) Периодичне провјере оспособљености за безбједан и здрав рад радника који ради на радном мјесту са повећаним ризиком врше се на начин и по поступку утврђеним актом о процјени ризика.

VI ПРАВА И ДУЖНОСТ РАДНИКА

Члан 20.

Радник има право и обавезу да се прије почетка рада упозна са мјерама заштите и здравља на раду на пословима или на радном мјесту на које је распоређен, као и да се оспособљава за њихово спровођење.

Члан 21.

Радник има право да Универзитету даје приједлоге, примједбе и обавјештења о питањима заштите и здравља на раду и да контролише своје здравље према ризицима радног мјеста, у складу са прописима о здравственој заштити.

Члан 22.

Радник има право да одбије да ради:

- 1) ако му пријети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мјере за заштиту и здравље на радном мјесту на које је распоређен, све док се те мјере не обезбиједе;
- 2) ако му послодавац није обезбиједио прописан љекарски преглед или ако се на љекарском прегледу утврди да не испуњава прописане здравствене услове за рад на радном мјесту са повећаним ризиком;
- 3) ако у току оспособљавања за безбједан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мјерама за њихово отклањање, на пословима или на радном мјесту на које га је послодавац одредио;
- 4) дуже од пуног радног времена, односно ноћу, ако би према оцјени службе медицине рада такав рад могао да погорша његово здравствено стање;
- 5) на средству за рад на којем нису примјењене прописане мјере за заштиту и здравље на раду.

Члан 23.

(1) Радник је обавезан да примјењује прописане мјере за безбједан и здрав рад, да користи прописана средства за рад и опасне материје, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју заштиту и здравље, као и заштиту и здравље других лица.

(2) Прије почетка рада, радник је обавезан да прегледа своје радно мјесто, укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака одмах обавијести послодавца или друго овлаштено лице.

(3) Прије напуштања радног мјеста, радник је обавезан да радно мјесто и средства за рад остави у стању које не угрожава друге раднике.

(4) О неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном мјесту могла да угрози њихову заштиту и здравље или заштиту и здравље других радника, радник ће одмах обавијестити послодавца.

Члан 24.

Радник је обавезан да сарађује са радником за заштиту и здравље на раду, да би се спровеле прописане мјере за заштиту и здравље на пословима на којима ради.

VII ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСЛОВА ЗАШТИТЕ ЗДРАВЉА НА РАДУ

Члан 25.

(1) Универзитет је обавезан да организује послове за заштиту и здравље на раду.

(2) За обављање послова заштите и здравља на раду Универзитет одређује једног запосленог који ће у оквиру редовних послова обављати и послове заштите на раду.

(3) Послове из става 2. овог члана може да обавља радник који има одговарајућу стручну спрему и положен стручни испит у складу са законом.

(4) Универзитет у Бањој Луци вршење послова заштите и здравља на раду повјерава чланици Универзитета, која има одговарајућу лиценцу.

Члан 26.

(1) Универзитет је обавезан да омогући раднику за заштиту и здравље на раду независно и самостално обављање послова у складу са овим правилником и приступ свим потребним подацима у области заштите на раду.

(2) Радник за заштиту и здравље на раду непосредно је одговоран послодавцу код кога обавља те послове и не може да трпи штетне посљедице ако свој посао обавља у складу са овим правилником.

(3) Универзитет је обавезан да обезбиједи усавршавање знања у области заштите и здравља на раду раднику кога одреди за обављање тих послова.

Члан 27.

Уколико Универзитет ангажује овлаштену организацију за обављање послова заштите и здравља на раду, обавезан је да ту организацију претходно упозна са технолошким процесом, ризицима у процесу рада и мјерама за отклањање ризика.

Члан 28.

За обављање послова заштите здравља запослених на раду Универзитет ангажује овлаштену службу медицине рада.

Члан 29.

Универзитет је обавезан да раднику на радном мјесту са повећаним ризиком, прије почетка рада, обезбиједи претходни љекарски преглед, као и периодични љекарски преглед у току рада.

VIII ПРЕДСТАВНИК РАДНИКА ЗА ЗАШТИТУ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 30.

Уколико Универзитет, односно чланица Универзитета запошљава 15 или више радника, а на истој није организована синдикална организација, радници имају право да изаберу повјереника радника за заштиту и здравље на раду.

Члан 31.

Повјереник радника за заштиту и здравље на раду има права и дужности утврђене законом и другим општим актима послодавца.

Члан 32.

(1) Представник запослених има право да учествује у разматрању свих питања која се односе на безбједност и здравље на раду.

(2) Представник запослених најмање једном годишње доставља запосленима извјештај о стању и предузетим мјерама у области безбједности и здравља на раду код послодавца.

Члан 33.

(1) За обављање послова заштите и здравља на раду Универзитет може да одреди радника који има одговарајућу стручну спрему и положен стручни испит у складу са Законом.

(2) Послове заштите и здравља на раду може да обавља и овлашћена организација за обављање послова заштите и здравља на раду и овлашћена организација за обављање послова прегледа и испитивања средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту и испитивања услова радне средине, под условима прописаним законом.

Члан 34.

Универзитет је обавезан да води и чува евиденције о:

- 1) радним мјестима са повећаним ризиком;
- 2) радницима распоређеним на радна мјеста са повећаним ризиком и љекарским прегледима радника распоређених на та радна мјеста;
- 3) повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом;
- 4) радницима оспособљеним за безбједан и здрав рад;
- 5) опасним материјама које користи у току рада;
- 6) извршеним испитивањима радне средине;
- 7) извршеним прегледима и испитивањем опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 8) пријавама поднијетим надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове о смртним, колективним или тешким повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом.

IX ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 35.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о заштити на раду на Универзитету у Бањој Луци, број: 03/04-3.989-2-1/19 од 10. 5. 2019. године и Правилник о измјенама и допунама Правилника о заштити на раду, број: 03/04-3.2813-5/20 од 08. 12. 2020. године.

Члан 36.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на веб-страници Универзитета у Бањој Луци.

Број: 03/04-3.2454-5/22
Дана, 28. 11. 2022. године

**ПРЕДСЈЕДНИК
УПРАВНОГ ОДБОРА**

Проф. др Рајко Гњато с.р.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ДОНОШЕЊА ПРАВИЛНИКА О ЗАШТИТИ НА РАДУ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ

I ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРАВИЛНИКА О ЗАШТИТИ НА РАДУ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ

Правни основ за доношење Правилника о заштити на раду је доношење новог Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске”, број: 67/20) и Статута Универзитета, а доношење овог правилника представља усклађивање са истим.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРАВИЛНИКА О ЗАШТИТИ НА РАДУ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ

Доношењу Правилника о заштити на раду Универзитета у Бањој Луци приступило се из разлога што су ступили на снагу Закон о високом образовању („Службени гласник Републике Српске”, број: 67/20) и Статут Универзитета у Бањој Луци.

Ступањем на снагу новог Закона доносиоци подзаконских аката су у обавези да ускладе њихове одредбе са одредбама новог Закона о високом образовању и Статутом Универзитета у Бањој Луци.

III ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

За реализацију Правилника о заштити на раду на Универзитету у Бањој Луци нису потребна додатна финансијска средства из Буџета Републике Српске.